

סימן א. בדין שילוח בעל קרי מהמחנה, סח ע"א

- א. תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבדימי +דברים כג+: ויצא אל מחוץ למחנה – זו מחנה שכינה, לא יבא אל תוך המחנה – זו מחנה לוייה, מכאן לבעל קרי שייצא חוץ לשתי מחנות.
- ב. אמר ליה: אכתי לא עיילתיה אפיקתיה? לישנא אחרינא: אכתי לא אפיקתיה עיילתיה?
- ג. אלא אימא: מחוץ למחנה – זו מחנה לוייה, לא יבא אל תוך המחנה – זו מחנה שכינה.
- ד. מתקיף לה רבינא: אימא אידי ואידי למחנה שכינה, ולעבור עליו בעשה ולא תעשה!
- ה. אם כן לימא קרא ויצא אל מחוץ למחנה ולא יבא אל תוך, המחנה למה ליה? שמע מינה: ליתן לו מחנה אחרת.
- זו גירסת רש"י, וכך מופיע לפנינו בדפוסים.

גירסת רבינו חננאל שונה:

- א. תאני תנא קמיה דרב יצחק ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה שכינה לא יבוא אל תוך המחנה זו מחנה (שכינה) [לוייה]
- ב. אמר ליה אכתי לא אפיקתיה (אלא) אעילתיה פי' מכדי חגי קראי בבעל קרי כתיבי ובעל קרי נתרבה מזב דמזומא ויצא מגופו וחזין לשתי מחנות משתלח כמו הזב ועדיין לא אפיקתיה אלא ממחנה שכינה וצריכת עוד לאפוקיה ממחנה לוייה וקודם שתוציא ממחנה לוייה חזרת ואמרת לא יבוא אל תוך המחנה זו מחנה שכינה מכלל דמחנה לוייה נכנס ואתה מזהירו שלא יכנס ממחנה לוייה למחנה שכינה עדיין לא יצא ממחנה לוייה ואתה צריך להוציאו עוד
- ג. אלא כך אמור ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה שכינה לא יבוא אל תוך המחנה זו מחנה לוייה כלומר לא יבוא ממחנה ישראל לתוך מחנה לוייה:
- ד. ומתקיף רבינא דלמא בעל קרי אינו משתלח אלא חוץ למחנה שכינה והני קראי לחיוביה חד קרא בעשה והוא ויצא וחד קרא והוא לא יבוא בלאו ללמד כי בעל קרי הנכנס למחנה שכינה עובר בעשה ולא תעשה
- ה. ודחי' אם כן נכתוב רחמנא ויצא אל מחוץ למחנה לא יבוא תו אמאי כתיב אל תוך המחנה ללמד שחזרה הזהירה על המחנה אחרת:

שלוש הצעות לדרשת הפסוק עלו בסוגיא:

1. נוסח הברייתא כפי ששנו אותה לפני רב יצחק בר אבדימי [סעיף א]
2. נוסח הברייתא כפי שהגיה אותה רב יצחק בר אבדימי [סעיף ג]
3. הצעתו של רבינא [סעיף ד]

נחלקו הנוסחאות (ברבינו חננאל ורש"י) על תוכן שלוש ההצעות.

נציג את המחלוקת בטבלה. בתוך כל משבצת נכתוב כיצד נדרשת הרישא [ויצא אל מחוץ למחנה] וכיצד נכתבת הסיפא [לא יבא אל תוך המחנה]:

דרשת הפסוק: ויצא אל מחוץ למחנה; לא יבא אל תוך המחנה

	רש"י	רבינו חננאל
הצעה 1	מחנה שכינה; מחנה לוייה	מחנה שכינה; מחנה שכינה
הצעה 2	מחנה לוייה; מחנה שכינה	מחנה שכינה; מחנה לוייה
הצעה 3	מחנה שכינה; מחנה שכינה	מחנה שכינה; מחנה שכינה

לפי רש"י, נוסח הברייתא הראשוני דרש מהרישא של הפסוק את מחנה שכינה ומהסיפא את מחנה לוייה. ע"כ הקשה רב יצחק בר אבדימי (לפי כל לישנא בסגנון אחר), שלא מסתבר שהסיפא תאסור

עליו לבא למחנה לוייה קודם שהוציאה אותו משם, ולכן תיקן את הברייתא כפי הצעה ב, שהרישא מוציאה אותו ממחנה לוייה, והסיפא אוסרת עליו לבא למחנה שכינה, ואע"פ שלמדנו זאת כבר מהרישא, מכל מקום, אילולא פורש מחנה שכינה בסיפא היינו מפרשים את הרישא על מחנה שכינה, ולא היינו יודעים על מחנה לוייה.

רבינא בקושייתו, לפי פירוש רש"י, מעלה הצעה שלישית [הנוגדת את הברייתא], לפרש את הרישא והסיפא במחנה שכינה, הרישא לעשה והסיפא ללאו, אך הגמרא דוחה זאת מתוך דיוק בלשון הפסוק.

לפי רבינו חננאל, נוסח הברייתא הראשוני היה כנוסח האחרון לפי רש"י, דהיינו שכל הפסוק במחנה שכינה. הקושיא של רב יצחק בר אבדימי מתפרשת לפי זה באופן שונה: הרי הרישא של הפסוק עוסקת ביציאה והסיפא בכניסה, והרי ברישא של הפסוק עדיין לא יצא מספיק [הוצאתו רק ממחנה שכינה], וכבר אתה עובר לדון [בסיפא] באיסור כניסתו, והרי היית צריך ברישא להוציאו גם ממחנה לוייה. בעקבות הקושיא מציע ריב"א הצעה שניה: רישא במחנה שכינה וסיפא במחנה לוייה [והקושיא שהקשתה ע"כ הגמרא לפי נוסח רש"י, לא קשה לו].

לפי רבינו חננאל, רבינא בקושייתו חוזר להצעה הראשונה בנוסח הברייתא, ובא ליישב את קושיית ריב"א: הרישא והסיפא שניהם במחנה שכינה, ואכן לא למדנו על איסור בעל קרי מחנה לוייה. הצעה זו נדחת [כמו לפי רש"י] מתוך דיוק הפסוק.

כיוון שהגמרא דחתה את ההצעה הראשונה והשלישית, מסקנת הסוגיא היא כפי ההצעה השניה, ומכאן מחלוקת בין הפירושים: לפי רש"י המסקנה היא, שמהרישא לומדים דין מחנה לוייה ומהסיפא דין מחנה שכינה, ולפי רבינו חננאל מחנה שכינה נלמד מהרישא, ומחנה לוייה נלמד מהסיפא. כאפשרות האחרונה עולה גם מלשון הרמב"ם (ביאת מקדש ג: ח):

הטמא המשוזלח מזהר הבית אם נכנס עובר בלא תעשה שנאמר ויצא מחוץ למחנה זה מחנה שכינה ולא יבוא אל תוך המחנה זה מחנה לוייה

[מה שהקשו בשוטנשטיין הערה 12, על כך שרבינא 'תוקף' מקור תנאי אינו קשה לפרוש רבינו חננאל, שהרי לפירושו רבינא בא לפרש את הברייתא כנוסח הראשוני].